

Γράφει ο **Πάνος Παπανικολάου**

“Η σημερινή εποχή διψά για μια κομμουνιστική συνισταμένη που θα έχει κρατήσει τις φλόγες από το κομμουνιστικό κίνημα του περασμένου αιώνα και θα έχει αποτινάξει τις στάχτες του”

Τα γεγονότα του 1989 αποτέλεσαν έναν ιστορικό σταθμό. Σε μια περίοδο ακραίας ηττοπάθειας της ηγεσίας και πλήρους υποταγής της στην αστική πολιτική, χιλιάδες στελέχη και μέλη του ΚΚΕ και της ΚΝΕ αποφασιστικά και δημόσια συγκρούστηκαν με αυτές τις απαράδεκτες επιλογές της ηγεσίας και κυριολεκτικά έσωσαν την τιμή του κομμουνιστικού κινήματος.

Αυτούς τους χιλιάδες κομμουνιστές και τις χιλιάδες κομμουνίστριες που συγκρούστηκαν το 1989 με τις επιλογές της ηγεσίας, τους/τις ένωναν τότε βασικά τρία πράγματα.

- 1.** Η κάθετη διαφωνία τους με το «κοινό πόρισμα ΚΚΕ - ΕΑΡ», με τον τρόπο που συγκροτήθηκε ο «ΣΥΝασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου» (ΚΚΕ - ΕΑΡ - ΚΟΔΗΣΟ) και με την συμμετοχή στις αστικές συγκυβερνήσεις Τζαννετάκη (ΝΔ - ΣΥΝ) και Ζολώτα (ΝΔ - ΠΑΣΟΚ - ΣΥΝ).
- 2.** Η απογοήτευση και οργή από την άθλια τακτική της ηγεσίας του ΚΚΕ ενάντια σε κάθε μέλος του ΚΚΕ και της ΚΝΕ που διαφωνούσε με την υποταγή της ηγεσίας του ΚΚΕ στην αστική πολιτική.
- 3.** Η κάθετη διαφωνία τους με τον Γκορμπατσωφισμό και με την τότε γραμμή του ΚΚΣΕ.

Για τα δύο πρώτα σημεία έχουν γραφτεί και έχουν ειπωθεί πάρα πολλά αυτά τα 30 χρόνια, ενώ έχει κάπως υποτιμηθεί το τρίτο. Κατά την γνώμη μου κακώς, γιατί είναι καθοριστικό αφού σχετίζεται με τις τότε ιστορικές δραματικές εξελίξεις στις χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού» αλλά και με κρίσιμα θέματα στρατηγικής του κομμουνιστικού κινήματος.

Κατ' αρχήν πολύ γρήγορα επιβεβαιώθηκε από τις εξελίξεις πως ήταν εξαιρετικά παιδαριώδης και κοντόφθαλμη η τυφλή δογματική προσήλωση στον Γκορμπατσωφισμό ΟΛΩΝ των πτερύγων της τότε «πλειοψηφίας» της ΚΕ από το 1985 ως και το 1990. Όποιος εξέφραζε στο ΚΚΕ ή στην ΚΝΕ έστω και επιφύλαξη ή υπαινιγμό πως μάλλον «στραβά αρμενίζει» η ηγεσία του ΚΚΣΕ δεχόταν την «Ιεράν Μήνιν» ΣΥΣΣΩΜΗΣ αυτής της «πλειοψηφίας» ως προδότης που αμφισβητεί τα «ιερά και τα όσια» και που τολμά να υπαινιχθεί πως η πάνσοφη και ατσάλινη ηγεσία του ΚΚΣΕ δεν θα «ανανεώσει τον σοσιαλισμό» με την «**Περεστρόικα**» και την «**Γκλάσνοστ**» ώστε αυτός όχι απλά να αντέξει αλλά να κυριαρχήσει στον πλανήτη.

Τα παραπάνω γλαφυρά άλλωστε αναφέρονται (μεταξύ άλλων επίσης γλαφυρών) στην **απόφαση της ΚΕ του ΚΚΕ 12/1989 «περί της αντικομματικής ομάδας»** την οποία απόφαση ΟΜΟΦΩΝΑ είχαν υπερψηφίσει ΟΛΟΙ οι εκπρόσωποι των πτερύγων της τότε «πλειοψηφίας» (Κουτσούμπας, Παπαρήγα, Ανδρουλάκης, Δαμανάκη, Δραγασάκης, Μπαλάφας, Λαφαζάνης, Αλαβάνος κλπ). Μόνο μετά από λίγους μήνες όταν ο κόσμος συγκλονίστηκε από την παταγώδη κατάρρευση του «υπαρκτού σοσιαλισμού» άρχισαν όλοι οι παραπάνω να παίρνουν χαμπάρι τι συνέβαινε, δηλαδή μόνο εκ των υστέρων...

Όσον αφορά τα διάφορα ρεύματα των τότε «διαφωνούντων» στην ΚΝΕ και στο ΚΚΕ, σε κάποιους και ιδιαίτερα στην αρχική περίοδο (1985 – 1987), η διαφωνία με τον Γκορμπατσωφισμό, όπως ήταν λογικό και αναμενόμενο, έπαιρνε την μορφή της ιστορικής «αναπόλησης» του Σταλινισμού. Αυτό όμως μόνο προσωρινά για διάφορους λόγους.

Ένας από τους λόγους αυτούς ήταν το συνεχιζόμενο ως το **1988 «μορατόριουμ» της ηγεσίας του ΚΚΕ με το ΠΑΣΟΚ** του Ανδρέα Παπανδρέου και η ΟΛΟΪΔΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΡΑΛΛΑΚΤΗ ευθύνη του ΚΚΣΕ για το «μορατόριουμ» αυτό και με Μπρέζνιεφ, και με Αντρόπωφ, και με Τσερνιένκο, και με Γκορμπατσώφ: έγινε δηλαδή πλέον μαζικά αντιληπτό πως σε ένα φλέγον και σημαντικότερο για τον κόσμο του ΚΚΕ εσωτερικό πολιτικό ζήτημα (την συνεχιζόμενη τακτική «ουράς» της ηγεσίας του απέναντι στην κυβερνώσα σοσιαλδημοκρατία, με τον ... Ευάγγελο Γιαννόπουλο κεντρικό ομιλητή στην εκδήλωση του ΚΚΕ για τα 70 χρόνια από την Οκτωβριανή Επανάσταση) ο Γκορμπατσωφισμός ήταν η απευθείας συνέχεια του Μπρεζνιεφισμού, δηλαδή του Σταλινισμού.

Με άλλα λόγια άρχισε να γίνεται μαζικά αντιληπτό στον κόσμο του ΚΚΕ πως τα τελευταία (τότε) 45 χρόνια (από το 1944 και μετά) το ΚΚΣΕ είτε με Στάλιν ή με Χρουτσώφ ή με Μπρέζνιεφ ή με Γκορμπατσώφ πάντα θεωρούσε τα «αδελφά» κομμουνιστικά κόμματα ως **«διπλωματικές αποστολές»** της ΕΣΣΔ στο εξωτερικό που έπρεπε να υπηρετούν την εκάστοτε εξωτερική κρατική της πολιτική και όχι **τον επαναστατικό αγώνα στις δικές τους χώρες.**

Ο κυριότερος λόγος όμως τελικά ήταν άλλος: η συγκλονιστική και ηρωική **εξέγερση της κινέζικης νεολαίας το 1989** που πνίγηκε στο αίμα από το καθεστώς Ντενγκ Ζιαοπίνγκ.

Η ΚΝΕ (που ήδη είχε κάνει τεράστια βήματα όσον αφορά την κατανόηση της πραγματικότητας και όσον αφορά την κινηματική της λογική με το 4ο Συνέδριό της τον Ιούνιο 1988) είδε αυτό που αρνήθηκαν να δουν οι ηγεσίες όχι μόνο του ΚΚΣΕ και του ΚΚΕ αλλά και της ΕΑΡ Κύρκου. Πως αυτή η εξέγερση (αντίθετα με την διαστρέβλωση γεγονότων και καταστάσεων από την Δυτική προπαγάνδα) είχε **αυθόρμητα στοιχεία σύγκρουσης** με την προσπάθεια του καθεστώτος Ντενγκ να εισαγάγει **βίαιες νεοφιλελεύθερες «μεταρρυθμίσεις»** που ήθελαν να φέρουν τον καπιταλισμό, όχι να ...«σταθεροποιήσουν και ανανεώσουν τον σοσιαλισμό».

Γι' αυτό φτάσαμε τον Ιούνιο του 1989 στο ακόλουθο «σουρεαλιστικό» γεγονός: το ΚΣ της ΕΦΕΕ με πλειοψηφία 7 ΠΣΚ – ΚΝΕ + 3 ΔΑ – ΡΦ (διαφωνούντες με την ηγεσία Κύρκου, είχαν πάει με τον Μπανιά) + 1 Συμπειρώσεις – Εξωκοινοβουλευτική Αριστερά = 11 στους 21 οργανώνει διαδήλωση συμπαραστάσης στην εξέγερση των Κινέζων φοιτητών και του Κινέζικου λαού με σύνθημα **«Τα όπλα που πυροβολούν τον λαό, πυροβολούν τον σοσιαλισμό, πυροβολούν το μέλλον».** Πάνω από τρεις χιλιάδες φοιτητές κατεβαίνουν από τα Προπύλαια και μπαίνουν στην πλατεία της Ομόνοιας. Εκεί βλέπουν στο εκλογικό κέντρο του **«Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου»** (επί της πλατείας, ανάμεσα στην Πειραιώς και στην Αθηνάς) διάφορους να βγαίνουν στο μπαλκόνι και να ...μουντζώνουν (!) τη διαδήλωση. Οι μεν του **ΚΚΕ** επειδή θεωρούσαν πως οι φοιτητές «είναι θύματα της Δυτικής προπαγάνδας ενάντια στα σύμβολα του παγκόσμιου κομμουνισμού», οι δε της **ΕΑΡ** επειδή ο Κύρκος και οι συν αυτό διατηρούσαν πολλά χρόνια προνομιακές σχέσεις με την ηγεσία του ΚΚ Κίνας και με το περιβάλλον του Ντενγκ Ζιαοπίνγκ.

Το ΚΚΣΕ πάντα θεωρούσε τα «αδελφά» κομμουνιστικά κόμματα ως «διπλωματικές αποστολές» της ΕΣΣΔ στο εξωτερικό που έπρεπε να

υπηρετούν την εκάστοτε εξωτερική κρατική της πολιτική και όχι τον επαναστατικό αγώνα στις δικές τους χώρες

Έτσι, τις κρίσιμες εβδομάδες που ακολούθησαν με τις «διερευνητικές εντολές», με τις αλλοπρόσαλλες κομματικές γραμμές που «κατέβαιναν» από την ηγεσία στην βάση (αρχικά «πρέπει να συγκυβερνήσουμε με το ΠΑΣΟΚ», τελικά «πρέπει να συγκυβερνήσουμε με την ΝΔ») μέχρι τον σχηματισμό της συγκυβέρνησης Τζαννετάκη, έλαβαν χώρα καθοριστικές ιδεολογικοπολιτικές συζητήσεις στα μέλη της ΚΝΕ και του ΚΚΕ που ήταν ήδη «υποψιασμένα» για την υποταγή της ηγεσίας στην αστική πολιτική. Έγινε πλέον μαζικά κατανοητό πως η ρεφορμιστική «στραβομάρα» που κυριαρχούσε τότε επί πολλά χρόνια στην ηγεσία του ΚΚΕ (αρχικά με το «μορατόριουμ» ΠΑΣΟΚ – ΚΚΕ 1978 – 1988 και, μετά το 1985, και με την δογματική υποταγή στον Γκορμπατσωφισμό) δεν ήταν **«αυτοφυής»** αλλά πήγαζε από την αντίστοιχη (τηρουμένων των αναλογιών) επί πολλές δεκαετίες «στραβομάρα» των δύο πιο μεγάλων και σημαντικών κομμουνιστικών κομμάτων εξουσίας, **του ΚΚΣΕ και του ΚΚΚ**. Και πως η αφετηρία αυτής της «στραβομάρας» ΔΕΝ μπορούσε να ερμηνευτεί με τα συνήθη παιδαριώδη περί ... «πρακτόρων του ιμπεριαλισμού» κλπ αλλά οι αιτίες της πρέπει να αναζητηθούν **πολύ μακριά και πολύ βαθιά** και κυρίως **εσωτερικά στις χώρες αυτές**.

Αυτή η ιδεολογικοπολιτική συζήτηση και αναζήτηση ήταν (και εξακολουθεί να είναι) πολύ σημαντική όπως προαναφέρθηκε γιατί συνδέεται άμεσα με την στρατηγική του κομμουνιστικού κινήματος: **τι σοσιαλισμό θέλουμε, πώς θα φτάσουμε σε αυτόν** κλπ.

Το μεγαλείο και η πολύτιμη ιστορική σημασία της ρήξης του 1989 ήταν ακριβώς πως πολλές χιλιάδες κομμουνιστές έθεσαν ακριβώς αυτά τα θέματα σε μια περίοδο που η ηγεσία τους σερνόταν σε αστικές συγκυβερνήσεις, είχε τεράστιες αυταπάτες για τον ρόλο του Γκορμπατσωφικού καθεστώτος, είχε συνταχθεί πρακτικά με το καθεστώς Ντενγκ στην κατάπιξη της εξέγερσης της Κινέζικης νεολαίας, προσπαθούσε να κάνει «πολιτική» μέσα από την αστική εφημερίδα **«Πρώτη»**, αναθεωρούσε την θέση της για τον ρόλο της **ΕΟΚ** και του **ΝΑΤΟ** κλπ, κλπ... Άλλωστε η ευκολία της «ανακυβίστησης» (λαϊκιστί κωλοτούμπας) **και των δύο βασικών «πτερύγων»** της τότε κομματικής ηγεσίας αφού τα «έσπασαν» και μεταξύ τους το 1991 (οι μεν από τον Γκορμπατσωφισμό βουρ πίσω στον Σταλινισμό, οι δε στον ανοικτό ευρωατλαντισμό) δείχνει ακριβώς ΑΥΤΟ. Πως δηλαδή **τα αίτια της παγκόσμιας ρεφορμιστικής «στραβομάρας» του τριτοδιεθνιστικού κομμουνιστικού κινήματος του 20ου αιώνα πρέπει να αναζητούνται πολύ μακριά και πολύ βαθιά**.

Τα παραπάνω αποτελούν μια **πολύτιμη ιστορική παρακαταθήκη της ρήξης του 1989** για το κομμουνιστικό κίνημα ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ από τους πολλούς διαφορετικούς δρόμους που αργότερα τράβηξαν πολλοί από τους τότε «διαφωνούντες» και πολλοί από τους τότε «συμφωνούντες». Ανεξάρτητα αν ο κάθε Κοτζιάς πολύ αργότερα προσχώρησε τελικά στο ΠΑΣΟΚ και μετά στον ΣΥΡΙΖΑ, ανεξάρτητα αν ο κάθε Θεοδωρικάκος πολύ αργότερα έγινε επιχειρηματίας και τελικά προσχώρησε στην ΝΔ. Δεν έχει τόση σημασία η κατοπινή ατομική πορεία κάθε συνιστώσας. **Σημασία έχουν οι συνισταμένες.** Όχι τόσο στην **οργανωτική** τους μορφή αλλά στην **ιδεολογικοπολιτική**, γιατί το πρώτο πρέπει να υποτάσσεται στο δεύτερο και όχι αντίστροφα. Και η σημερινή εποχή, 30 χρόνια αργότερα, η εποχή του **παγκοσμιοποιημένου ολοκληρωτικού καπιταλισμού**, η αντιφατική εποχή της **αντίδρασης** από την μία και των **νέου τύπου λαϊκών εξεγέρσεων** από την άλλη, διψά για μια κομμουνιστική συνισταμένη που θα έχει κρατήσει **τις φλόγες** από το κομμουνιστικό κίνημα του περασμένου αιώνα και θα έχει αποτινάξει **τις στάχτες** του.